

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. (a) Clemens III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

spiritualem 4. Eademque solutione exponendus est Paschalis in *dict. cap. post uxoris*, dum docet, post uxoris obitum posse virum superstitem cum commatre uxoris conjugio copulari, quia scilicet ad maritum non fuit translata cognatio spiritualis uxoris, quam uxor contraxerat, propterea quod sua commater filium proprium ipsius uxoris ex alio viro de fonte levasset: præferunt Archidiaconus & Turriscremata in *dd. iuribus*, Bohic. in *presenti*, Joannes Grumellus de *spons. conclus. 20. casu 5. num. 14.* extat *tom. 16. tract. Doct. Sylvest. in summa, verbo Matrimonium 8. quest. 7. num. 7.* hujus discriminis rationem adduxit Glossa in *dicto cap. qui spirituale 30. quest. 4. & in cap. 2. verbo Cognitam, hoc titul. lib. 6. & ait, in hac parte conjuges communicare sibi actiones, non autem passiones, id est; conjugem communicare conjugati cognationem spiritualem proveniente ex actu confederandi sacramentum, aut levandi, vel suscipiendi filium alienum in sacramento baptismi, vel confirmationis: non autem communicare cognationem proveniente ex eo, quod patitur filium baptizari, vel confirmari, aut levari ab*

alio. Sed hæc doctrina potius est ipsius juris constitutio, quam ipsius constitutionis ratio, quare veram rationem existimo provenire ex eo, nam cum vir & uxor per actionem carnalem, seu corporalem efficiantur una caro, & unum corpus, non verò unus spiritus, *d. cap. debitum*, inde provenit, ut cognatio, quæ per corporalem actionem unius conjugis acquiritur, communicetur alteri, quasi parti corporis ejus; non verò communicetur cognatio, quæ contrahitur per animi passionem conjugis: nam animus, seu anima, non fuit communicata, ut considerat Archidiaconus in *d. cap. qui spirituale*, maxime cum hæc cognatio per passionem contracta, non acquiratur per factum corporale conjugis, sed per tactum proprii filii, vel contactum patrini, atque ideo rationi congruum est, ut alteri conjugi non communicetur. Hostiensis in *summa hujus tituli, §. ultim. numer. 7.* Hæc autem compaternitas indirecta sublata est per Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 2.* an verò jure communi attentò hæc cognatio communicetur feminae extra matrimonium cognatæ, exponemus infra in *cap. contratto*.

CAPUT V.

(a) Clemens III.

CONTRACTO matrimonio inter P. de Regali, & A. uxorem suam, sicut ejusdem P. nobis conquestio patefecit, cum per biennium insimul cohabitassent, & ex ea filium memoratus P. suscepisset, quidam consanguinei ejusdem A. volentes eam separari à viro, contra matrimonium objecerunt, asserentes quod eadem A. in primo (b) sacra-
crati salis pabulo filium concubinæ (c) quondam ipsius P. tenuit, cum fuerit primò in Ecclesiam inductus: & propter hoc tuam adeuntes præsentiam, dicebant ipsam à viro per tuum judicium debere separari: tua verò fraternitas, sicut accepimus, causâ non cognitâ, carnale eis commercium interdixit, prohibens ipsi P. ne debitum ab uxore requireret. Verum quoniam, si constaret Ecclesiæ vera esse quæ diximus, non ideo tamen contractum matrimonium solveretur, quæ res utrique vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret, disc. t. per A. f. m. quat. præfato P. firmiter injungas auctoritate nostrâ, quod memoratam A. sicut uxorem propriam affectione maritali tractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat & persolvat, sive, quod supra dictum est, ipsam A. ante matrimonium contractum cum P. sive postea id egisse constiterit; dum tamen si in fraudem, causâ separandi matrimonii hoc fecit, poenitentiam pro præsumptione accipiat, matrimonio in sua firmitate durante.

NOTÆ.

1. (a) **Clemens III.**] Ita etiam legitur in secunda collectione, *sub hoc titul. cap. 2.* nullibi tamen exprimitur, cui rescribat Pontifex, præfentis tamen constitutionis meminit Bonifacius VIII. in *cap. 2. hoc titul. in 6.*
2. (b) **Sacra-
crati salis pabulo.**] Consonat textus in *cap. 1. 30. q. 1.* Sal in catechumeni os inferi solitum jam à primis Ecclesiæ temporibus, constat ex sancto Gregorio in *lib. Sacram. de ord. ad catechum.* ibi: *Postea interrogat nomina eorum, & ponit de ipso sale in os ipsorum.* Et *cap. exinde, cap. sal. c. ex his, de consecr. dist. 4.* Pontifice Deus dedit in *epist. ad Gordiam Hispalensem Episc.* ibi: *Septem sunt dona baptismi à primo pabulo sacra-
crati salis, & ingressu sancta Ecclesia usque ad confirmationem Spiritus sancti per chrisma.* S. Ambrosio in *c. 22. D. Lucae*, D. Augustino *lib. 1. confess. c. 11.* Rabano D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. IV.*

Mauro de *inst. cleric. c. 27.* Beda in *Esdram lib. 2. c. 9. & in lib. 1. Regum, c. 27.* Alcuino de *ecclesiastic. officis, c. de Sabbato sancto*, Walfrido Strab. de *rebus Eccles. c. 26.* Cujus ritus rationes adduxerunt Isidorus Hispal. *lib. 2. de officis, c. 20.* ibi: *Salis autem in mysterio catechumenis dandos à Patribus, inde est institutum, ut eorum gustu condimentum sapientie percipiant.* Smaragdus in *epistol. de Sabbato Pentecost.* ibi: *Idcirco hi, qui baptizandi sunt, saltem in sacramento accipiunt, ut ejus gustu condimentum sapientie percipiant, nec à sapore Christi desipiant, & sint insulsi & satui.* Ivo Carnot. *sermon. de sacram. Neophyti.* ibi: *Postea datur sal benedictum in os pueri, ut per typicum sapientie salis conditus, fectore careat iniquitatis.* Hugo Victorin. *lib. 1. Sacram. c. 18.* ibi: *Postea datur sal benedictum in os baptizandi, ut sale sapientie sit conditus.* Illustrant Viacomtes *lib. 2. de ritibus baptism. c. 42.* F. Josephus à S. Maria de *ceremoniis baptism. c. 16.*

(c) *Quondam concubina.*] Non levis quaestio est apud Interpretes, utrum compaternitas spiritalis communicetur foeminae illicitè cognitæ à susceptore, seu patrino, ut communicetur uxori legitimè cognitæ, juxta tradita superiorum commentario? In qua quaestione affirmant Glossa in cap. si quis ex conjugio 30. q. 4. Sylvester in summa, verbo Matrimonium 8. q. 7. referens pro sua sententia D. Thomam in 4. dist. 42. q. 1. art. 3. q. 2. in corpore. Qui moventur, tum ex hoc textu, tum ex eo, quia vir per copulam etiam illicitam efficitur una caro cum foemina, cap. in eo 32. quest. 4. propter quam nascitur affinitas matrimonium impediens, & dirimeus, c. 1. ubi plura dabimus, de consanguin. & affin. ergo similiter cognatio spiritalis illi communicari debet. Negativam sententiam tuebantur Richardus & Palud. in 4. dist. 42. Abbas in cap. Martinus, hoc titul. ubi Bohic. n. 9. Glossa verbo cognatam, & Joannes Andreas in c. 1. hoc tit. lib. 6. Sanctus Antonius in summa tom. 5. tit. 1. cap. 15. §. 1. Covarr. in 4. 2. p. cap. 6. §. 4. num. 3. & alii, qui moventur ex eo, nam licet inter virum & uxorem communicetur hæc cognatio, quia una caro sunt, propter strictum matrimonii vinculum, cap. Agathos 27. q. 1. hoc tamen vinculum ita strictum non datur extra matrimonium. Accedit, quia textus in cap. 1. cum sequenti 30. q. 4. cap. Martinus, hoc titul. ubi agitur de hac compaternitate directa, semper supponit matrimonium, & illud consummatum: unde non est ratio, quare hoc impedimentum protrahatur ad alias personas præter expressas in ipsiis iuribus. Nec contrarium probatur in præsentis versiculo, & in illis verbis, *Sive ipsam ante matrimonium contractum cum P. sive postea constituerit hoc egisse.* Nam hæc clausula referenda est ad opinionem eorum, qui impedimentum admitterent, & objiciebant in illa specie ex eo, quod uxor filium concubinæ, & mariti in sacrali salis pabulo tenuisset, juxta Glossam in præsentis, quam sequuntur Hostiensis, & alii: non autem debet intelligi secundum veritatem rei, ut Pontifex ostendit in verbis, *sive ipsam*: quamobrem si uxor tenuisset illum in actu, in quo oritur perfecta cognatio spiritalis, veluti in ipso baptismo, resularet quidem impedimentum quod dirimeret matrimonium subsequens, & usum jam contracti impediret. Nec implicat, quod Clemens in fine hujus textus imponat poenitentiam uxori, quæ filium illum in catechismo tenuit, causâ divortii faciendi; nam ad imponendam poenitentiam affectus potius, quam effectus attenditur, cap. 1. in fine. 15. q. 6. c. qui perjurasse 22. q. 5. docuit Cardinalis in præsentis, & in cap. 1. de eo qui mittitur in possess.

COMMENTARIUM.

4-
De cognatione ex catechismo.

IN præsentis textu agitur de cognatione spiritali, quæ ex catechismo tantum nascitur; & examinatur, an impediat, dirimatve matrimonium? Pro cuius textus expositione præmittendum est, olim diversum fuisse susceptorem, seu patrimum catechismi, à susceptore, seu patrino baptisimi, ut constat ex cap. ex catechismo, de consecrat. distinct. 4. ubi Higinus Pontifex, qui Ecclesiam rexit per annos 114. ait: *In Catechismo, & in Baptismo, & in Confirmatione unus patrimum fieri potest si necessitas cogit; non est tamen consuetudo Romana, sed per singula singuli suscipiunt.* S. Dionys. Areopag. lib. de Eccles. hierarch.

cap. 2. ubi de solemnibus ceremoniis, quæ catechismi propriæ erant, sic ait: *Tum ei exponit rationem perfectam, quæ ad Deum accedendum est; explanataque eidem divinâ vitâ, & ut in aedicam, conversus, ex eo præterea querit, num in a infirmat vivet, cum promiste, manum ejus capiti admoveat, signoque edicto sacerdotibus imperat, ut viri, ad que sponsoris nomine perscribant.* Probat Vicecomes lib. 1. de ritibus baptismi, cap. 25. per totum; & nos de catechesi, ejus tempore, & ceremoniis plura adduximus in can. 16. Concil. Illiber. Ut autem ad cognationem spirituale, quæ ex catechismo nascitur inter ipsum susceptorem, & catechumenum, perveniamus, notandi sunt textus in cap. 1. 30. q. 1. in illis verbis: *A pabulo sacralis, usque ad confirmationem per chrisma nullus Christianus suam matrem in conjugium suscipere debet.* Et in præsentis capite, dum in eo Clemens docet, ex hac cognatione impedimentum dirimens matrimonium non dari, & in cap. 2. hoc titul. lib. 6. ubi Bonifacius VIII. in totum se refert ad præsentem Clementis constitutionem: quare Sotus in 4. q. 4. distinct. unica, art. 5. vers. in primis, & alii existimant, circa hoc impedimentum rem adhuc duibam esse, & indeciliam, cum Clemens in præsentis sub dubio referat in illa clausula, *Vix etiam, qui dubitantis potius quam asserentis videtur:* & Bonifac. VIII. in d. cap. 2. nihil specialiter constituit, sed tantum se refert ad præsentem decretalem. Verum hæc Soti sententia facile convincitur ex d. cap. 1. 30. q. 1. & ex d. cap. 2. hoc titul. in 6. ubi hoc impedimentum oriri ex catechismo aperte docetur. Hugo in d. cap. 1. 30. quest. 1. affirmat hoc impedimentum cognationis spiritalis ex catechismo tantum, non solum impedire, verum & dirimere matrimonium: sed hæc opinio etiam aperte refellitur ex præsentis textu. Alii tandem relati à Thoma Sanchez lib. 7. de matr. disp. 10. num. 8. & 9. hoc impedimentum tantum admittunt cum catechismus baptismum præcedit, aut cum eo immediate conjungitur. Verum eos doctè refellit Sanchez. Quare his sententiis ommissis dicendum est, propriam, perfectamque cognationem spirituale, quæ matrimonium impedit, & dirimat, tantum nasci ex baptismo, & confirmatione, ut infra in cap. final. probabimus: ex catechismo verò oriri quandam cognationem imperfectam, quæ licet non dirimat, impedit tamen matrimonium, ex præsentis textu, & d. cap. 2. hoc titul. in 6. ita docuerunt D. Thomas in 4. dist. 42. q. 1. art. 2. ad 3. Durandus, & Richardus ibi, Sanchez d. disp. 10. Basil. lib. 6. de matr. cap. 11. Bonacina eod. tract. q. 3. punct. 4. num. 6. alii relati à Leandro tom. 2. de sacram. disp. 23. de matr. §. 3. quest. 1. Catechismus enim est quædam professio futuri baptisimi; & sicut in sponsalibus sponsione futurarum nuptiarum species quædam cognationis, & publicæ honestatis contrahitur, per quam matrimonium impeditur contrahendum; ita ex catechismo oritur quædam cognatio spiritalis impediens matrimonium: nec interest, quod catechismus præcedat baptismum, vel sequatur; quo modo accipiendus ex textu in cap. 1. 30. q. 1. in illis verbis: *A pabulo sacralis usque ad confirmationem per chrisma, nullus Christianus suam matrem in conjugium suscipere debet.* Intelligenda enim ea verba sunt, secundum Sanchez dicta disp. 10. num. 2. copulativè, & non disjunctivè, ita ut doceat Deus.

Deus dedit, cognationem contrahi in catechismo, & in Baptismo, & in Confirmatione, seu chrismatis unctione inclusivè: quamvis de illa expositione Thomæ Sanchez non parum dubitaverim, agnoscentes textum in d. cap. 1. agere de impedimento impediendo, non autem de dirimente; atque adaptari non posse ad cognationem ex baptismo & confirmatione ortam: quapropter credo, intelligendum esse illum textum tantum de catechismo, & ejus ceremoniis, quæ præcipue incipiunt à pabulo sacra-
facris salis, &

finiebantur in sancta unctione, quæ præcedit baptismum, de qua Dionysius de ecclesia hierarch. 2. p. cap. 2. D. Cyprianus lib. 1. epist. 7. hodie tamen hæc species cognationis spiritualis sublata est per Trident. sess. 24. de reform. cap. 2. ut declaravit sacra Congregatio per hæc verba, *Qui in Ecclesia sunt præsens eis, qui domi verè sunt baptizati, si deinde in Ecclesia fuerint servare solennitates, nullam specialem cognationem contraxerunt.* Referunt Farinac. dicto cap. 2. Leander dicta disp. 23. q. 4.

CAPUT VI.

Innocentius III. (a) *N. Episcopo Linconiensis, 9° N. Decano de Huntedunc.*

Veniens ad præsentiam nostram G. Anglicus natione, nobis exposuit, quod cum olim in adolescentia constitutus mulieri cuidam adhaesisset, quam tamen quidam alius antè cognoverat, de consilio matris suæ factum est, ut eadem mulier quendam puerum, quem de alia soluta ipse susceperat, de sacro fonte (b) levaret, ad suspicionem & infamiam utriusque delendam. Deinde verò cum in ejus amorem vehementius exarderet, absque consilio amicorum eam clanculo desponsavit. Cumque prolem ex ea procreare non posset, & increpationes à patre suo gravissimas sustineret, quòd eam desponsando deliquerat, revolvens in animo, ipsam dimissam, causam orationis Hierosolymam est profectus. Verùm cum idem rediens de partibus transmarinis prolem eam suscepisse de alio invenisset, ei noluit adherere, sed propter adulterium, quod commississe taliter videbatur, eam omnino dimissam, ad longinquam se transferens regionem, & ad Eugubim tandem veniens civitatem, quandam ibidem cum terra & dote decenti matrimonialiter sibi copulavit, de qua prolem se confessus est suscepisse: capropter discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus super his inquiratis diligentius veritatem: & si primam mulierem prædicti viri filium de sacro fonte levasse constiterit, antequam eam desponsasset uxorem, vos inter eos, divortium appellatione postposita celebrantes, rei processum nobis per litteras vestras fideliter exponatis, ut an cum secunda valeat legitimè commorari, veritate cognita decernere valeamus. Quod si ambo. &c. Tu ea frater Episcopo, &c. Datum apud civitatem Castellanam, VIII. Idus Octobris.

NOTÆ.

1. (a) *Linconiensis.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo, cap. 1. & in ipsis epistolis editis à Sirleto, fol. 189. ex quo registro textum hunc transcribo. De Linconiensis Ecclesia egi in cap. 8. de rescriptis, & commentarium hujus textus dabimus infra in cap. final.
2. (b) *Levaret.* Immediatè tenens puerum: nam quando matrina non tenet baptizatum, neque illum suscipit immediatè de manu patrini, non contrahit cognationem spirituales, ut declaravit

sacra Congregatio, referente Farinacio in d. cap. 2. Concil. Trident. quæ quando statuit inter unum, & unam, quia ad summum in paternos eligi permittuntur, & baptizatum ipsum, atque ipsius patrem & matrem contrahi spirituales cognationem, supponit matrinam à sacro fonte baptizantis filium simul suscepisse, idest immediatè à manu baptizantis levasse, ut docuerunt Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 50. num. 2. Basil. eod. tract. lib. 7. cap. 39. num. 9. Hurtado de matrim. disp. 18. difficult. 3. Bonac. eod. tract. puncto 5. §. 2. num. 13.

CAPUT VII.

Idem (a) *Magistro S. de Melun. Canonico Herefordensi.*

Tua nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem, filiam compatris sui, vel commatris, procedente tempore sibi possit matrimonialiter copulare; & si cum ea contraxerit, & pluribus annis simul permanserint, an postea debeant separari? Quæ sivist etiam, an conscius talis matrimonii teneatur illud in publico accusare. Super quo discretioni tuæ duximus respondendum, quod hujusmodi